
Hjertetransplantasjon – et 35-årsjubileum

FORSIDEBILDET

Christiaan Barnard (1922 – 2001). Maleri i museet

Forsidebildet er fra en operasjonssal i Groote Schuur Hospital i Cape Town i Sør-Afrika. Det viser *ikke* en pågående operasjon – personene er dukker. Det var her kirurgen Christiaan Barnard (1922 – 2001) utførte verdens første hjertetransplantasjon fra menneske til menneske i terapeutisk øyemed. Operasjonen begynte om kvelden 2. desember 1967 og kunne avsluttes ni timer senere.

Transplantasjonen var teknisk sett vellykket. Pasienten, som preoperativt var nesten død på grunn av dårlig hjertefunksjon, våknet opp til nytt liv med hjertet fra en ung pike som hadde fått irreversibel hjerneskade i en trafikkulykke. Men kombinasjonen av en infeksjon og den immunsuppressive behandlingen som den gang var tilgjengelig, var ikke bra. Pasienten ble snart gradvis dårligere og døde 18 dager senere. Likevel regnes dette som begynnelsen på en ny tid innenfor hjertekirurgien.

Barnards operasjonsstue er blitt kjernen i et museum for transplantasjon ved Groote Schuur-sykehuset. Han blir dyrket som en helt på en måte som kanskje virker litt fremmed for oss mer tilbakeholdne nordboer (1), og museet bærer et visst preg av det. Men det er meget interessant å besøke for folk både innenfor og utenfor medisinen.

Den første hjertetransplantasjonen i Norge ble utført i november 1983 ved Rikshospitalet i Oslo av et team ledet av Tor Frøysaker (1929 – 94). Det var den kompliserte etterbehandlingen som var en av de viktigste årsakene til at man her på berget ikke umiddelbart fulgte Barnards eksempel, men først valgte å ta metoden i bruk etter en del år (2). Moderne medisin er så komplisert og bygger på så mange ytre forutsetninger og på så mange forskjellige personers kunnskaper og ferdigheter at det er en stor pedagogisk utfordring å fremstille, f.eks. i et museum, hvordan faget går fremover.

Hvis vi skulle benytte heltebegrepet i medisinhistorien, ville vi vel heller ha valgt å snakke om «helteteam», men også det skurrer når vi tenker på alt som må ligge til rette på nesten alle tenkelige berørte fagområder for at avanserte behandlingsprosedyrer skal gi vellykkede resultater.

ØivindLarsen

LITTERATUR

1. Transplanting life – The story of Chris Barnard, heart surgeon extraordinary. Ottery: Clifton Publications, 1984.
2. Amlie JP, Geiran O, Hall KV, Torkildsen IS. Hjertesykehuset. I: Natvig JB, Børdahl PE, Larsen Ø, Swärd E, red. De tre Riker – Rikshospitalet 1826 – 2001. Oslo: Gyldendal, 2001: 168 – 80.

Publisert: 30. november 2002. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2025. Lastet ned fra tidsskriftet.no 27. desember 2025.